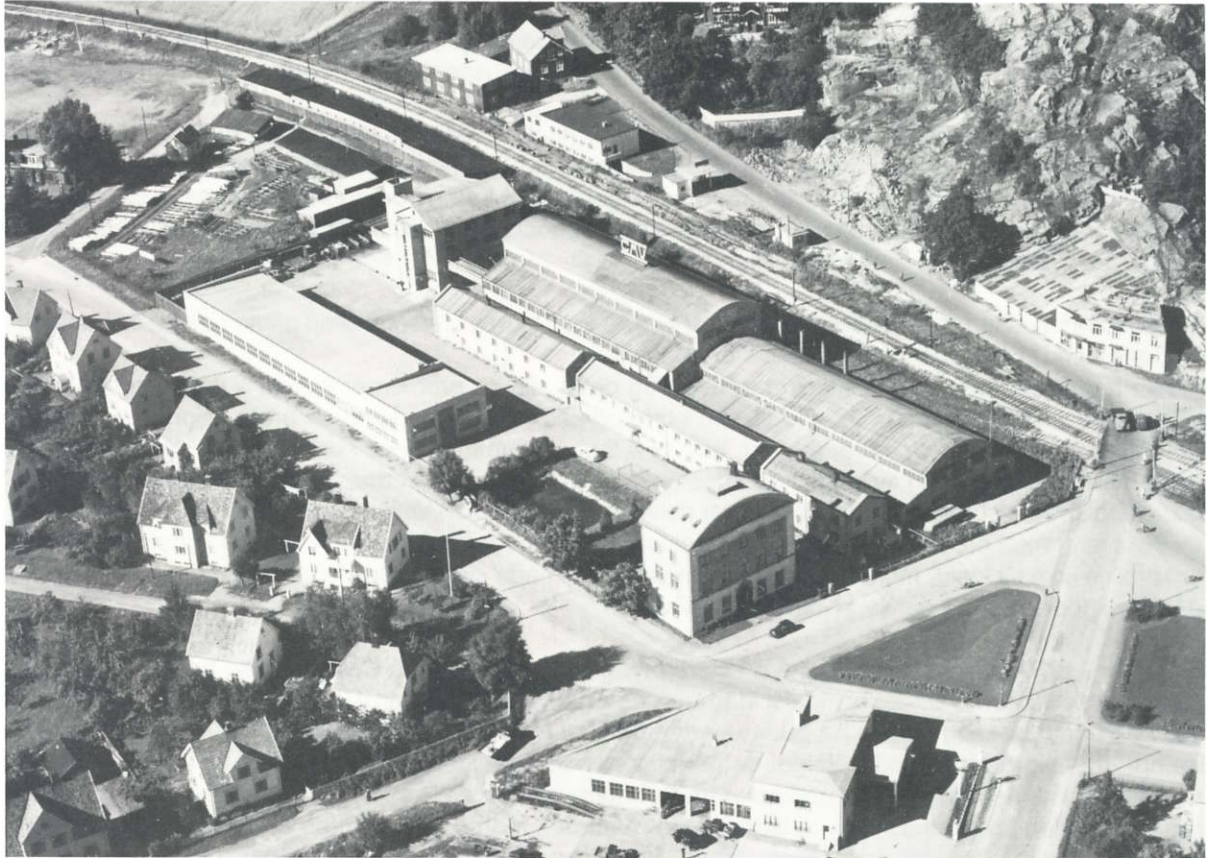

EVA MARUM:

CMV

Corneliussen mekaniske verksted

CMVs anlegg 1957, fotografert av Widerøe.

*CMV sirkulerer i porene
napper i musklene
når klokka nærmere seg sju.*

. . .

Slik innleder Halvard Foynes sitt dikt «Corneliussen mekaniske verksted» i samlingen «Dagene roper i høstens farger».

Det er neppe mange av Sandefjords bedrifter som har fått sitt eget dikt, men det fikk altså CMV — etter at alt var slutt!

CMV ble grunnlagt i Larvik i 1881 av Johan Corneliussen og het da Laurviks Maskinverksted. Corneliussen hadde bl.a. vært maskinist til sjøs. Etter datidens standard var det et svært moderne verksted han startet. Det påtok seg bl.a. plate- og kjelearbeider og reparasjoner for skip og fabrikker. Verkstedet gikk med i den store bybrannen i Larvik i 1902, men ble bygd opp igjen. Bedriften vokste og Corneliussens sønner kom med i driften. I 1920-årene delte brødrene bedriften, og Carl og Erling Corneliussen etablerte etterhvert sin del i Sandefjord. De hadde kastet sine øyne på bygningene der National Industri hadde holdt til. Bygningene var blitt bygget på slutten av første verdenskrig. National Industri måtte

imidlertid legge ned driften i Sandefjord i 1922, og all produksjon ble samlet i Drammen. I Sandefjord ble lokalene stående tomme helt til 1922 da brødrene Corneliusen kjøpte bygningene og fikk satt dem i stand. I 1930 ble så driften av CMV satt i gang for fullt. Mange av de ansatte i Larvik flyttet med bedriften til Sandefjord. Noen bosatte seg her mens andre ble pendlere i en menneskealder og vel så det. Stabiliteten i arbeidsstokken var stor både blant arbeidere og funksjonærer. Det var ikke uvanlig med både 30, 40 og 50 års arbeidstid i bedriften. Arbeidskonflikter var det få av. Storstreiken i 1931 rammet imidlertid verkstedet for fullt. Dette førte til at brødrene Corneliusen meldte bedriften ut av Norsk Arbeidsgiverforening, og det var først rundt 1960 at den igjen ble meldt inn.

Grunnpilarer i produksjonen ble forskjellige produkter for hvalfangstflåten. Produksjonen av granatharpuner pågikk hele året, men tempoet ble skrudd ekstra høyt i tiden før ekspedisjonene skulle dra sørover om høsten. Da var det virksomhet både natt og dag. Det var ikke bare norske fangstekspedisjoner som brukte CMV-harpuner. De ble sendt til andre lands flåter og til landstasjonene i Antarktis. Selv om det er produksjonen av harpuner som er mest kjent, var det også mye annet som ble laget. Da A. Gjelstad fikk idéen til den revolusjonerende hvalkloa (patentert i 1931) hjalp Erling Corneliusen ham med utviklingen og fikk satt den i produksjon.

Erling Corneliusen utviklet og forbedret også endel andre «hjelpemidler» i forbindelse med hvalfangsten både alene og sammen med andre. Mange av Corneliusens oppfinnelser og idéer kunne være verdt en egen omtale.

Under 2. verdenskrig ble store deler av CMV beslaglagt av tyskerne som brukte det største verkstedbygget til reparasjon av flymotorer bl.a. Stedet var strengt bevoktet hele døgnet av tyske vaktstyrker, men likevel fikk CMV lov til å fortsette med noe eget arbeid i en av de andre bygningene på området. Det er egentlig merkelig at ikke allierte/hjemmefronten forsøkte å ødelegge tyskernes virksomhet, men alt var forholdsvis intakt ved frigjøringen.

Carl Corneliusen døde allerede i 1950 og broren Erling drev virksomheten alene i endel år framover, til Carls sønn, Fritz Johan, kom med i driften.

Hvalfangstens lønnsomhet avtok etterhvert og dette skapte problemer for store deler av industrien i Sandefjord. De fleste så imidlertid farene i tide og satset på omlegging av produksjonen. For CMVs del ble produksjonen lagt om etterhvert, bl.a. til å lage spesialmaskiner. For Hydro ble det laget maskiner til fylling og gjensynging av sekker for kunstgjødsel. For et par flatbrødfabrikker ble det laget pakkemaskiner, og for Freia ble det laget maskiner for pakking av Twistposer! Verkstedet hadde også endel oppdrag for Forsvaret med produksjon av store spesialporter. At det også ble gjort en innsats i kunstens tjeneste, er kanskje ikke så kjent, men faktum er at Arnold Haukelands «Solskulptur» ved Henie-Ohnstad-senteret på Høvikodden iallfall delvis er laget på CMV.

Utover i 1970-årene begynte det å gå stadig tyngrer for CMV. Erling Corneliusen hadde trukket seg tilbake i 1969 og var altså pensjonist da han døde i 1975. Fritz Johan Corneliusen drev bedriften til 1974 da han trakk seg tilbake på grunn av dårlig helse (han døde i 1976). Høsten 1974 måtte bedriften be om offentlig akkord med påfølgende permisjoner og oppsigelser. Leveransene til Forsvaret hadde dessverre gått med dundrende underskudd. Bedriften drev videre i noen år, men 3. april 1979 begjærte styret bedriften konkurs. Driften fortsatte noen måneder, men 5. juni samme år var det definitivt slutt. Arbeidsstokken, som i glanstiden var på vel 100 mann, var på slutten ca. 30.

Lokalene ble stående tomme en tid, men etterhvert kom Jotun inn i bildet og kjøpte stedet som nå rommer store laboratorier bl.a. Bygningene er både påbygget og pusset opp slik at de er en pryd for omgivelsene, men for oss som kjente det gamle CMV, er det likevel ikke det samme.

Kilder:

- Larviks historie b. 3 (1963).
- Det norske næringsliv. Vestfold fylkesleksikon. (1949).
- Hougen, Knut: Sandefjords historie b. 2 (1932).
- Hoffstad, Arne: Sandefjord — byen vår (1976).
- Sandefjords historie — sett gjennom Sandefjords Blads spalter b. 1 og 2 (1983-84).
- Foynes, Halvard: Dagene roper i høstens farger. Dikt (1982).
- Sandefjordsmuséenes årbok 1981-86.
- Sandefjords Blad og Vestfold Fremtid.

Bruk av stoffet med angivelse av kilde tillatt.